

Beslut

Datum 2024-06-25

Dnr 2023:8101

Sida **1 (23)**

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolans undervisning
om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer
vid Realgymnasiet Linköping i Linköping kommun med
Lärande i Sverige AB som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Realgymnasiet Linköping avseende undervisningens kvalitet utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Lärande i Sverige AB har godkännande att bedriva utbildning vid Realgymnasiet i Linköping enligt Skolinspektionens beslut (dnr 32–2017:984, 32–2010:2192, 37–2010:3095, 37–2010:3761).

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Granskningen omfattar skolornas arbete med att bland annat förebygga och bemöta intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism, homo- och transfobi samt hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga gymnasiegemensamma ämnen på gymnasiet ingår i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Realgymnasiet Linköping den 15–20 maj 2024. Besöket genomfördes av utredarna Roger Persson och Sevi Karoussi.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare i gymnasiegemensamma ämnen
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen och skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2025 och utgör en del av Skolinspektionens regeringsuppdrag om att granska skolornas arbete med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer.

Beslut:

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Realgymnasiet Linköping i Linköpings kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i låg utsträckning** utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- genomför en undervisning om kunskapsområdet som är återkommande och integrerad under alla gymnasieår
- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Realgymnasiet Linköping i Linköpings kommun uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer **i låg utsträckning** utformas för att stärka eleverna i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Rektorn behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar:

- bemöt utspel och uttryck för intolerans och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger
- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 8 januari 2025** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:8101) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer endast i låg utsträckning utformas för att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Granskningen av återkommande och aktuell undervisning visar att kunskapsområdet inte återkommer i undervisningen under gymnasieåren, framförallt inte för elever på teknikprogrammet. Undervisningen fångar endast till viss del upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet och lärarna tar i sin undervisning inte hjälp av annan personal som har kompetens inom kunskapsområdet.

Granskningen av ämnesintegrerad och fördjupande undervisning visar att undervisningen inte synliggör hur olika perspektiv hänger ihop. Lärare i religionskunskap och naturkunskap tar huvudansvar för undervisning om kunskapsområdet. I övrigt tar eleverna endast del av enstaka perspektiv inom vissa gymnasiegemensamma ämnen.

Granskningen av kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut visar att eleverna får vissa möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer i relation till kön. Det förekommer dock få inslag i undervisningen som rör hedersförtryck, hur sexualitet framställs i olika medier samt betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer i låg utsträckning utformas för att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter.

Granskningen av ett öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat visar att det finns vissa aktiva insatser som syftar till att främja klassrumsklimatet. Av granskningen framgår att undervisningen i stort har ett innehåll som är inkluderande, och att det finns inslag som synliggör och utmanar begränsande normer.

Granskningen av bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger visar att rektorn och lärarna är medvetna om att det finns elever som på olika sätt uttrycker värderingar som strider mot läroplanens värdegrund och som kan knytas till kunskapsområdet. Lärarna tar dock inte upp och problematiserar dessa värderingar i undervisningen.

Granskningen av elevdelaktighet visar att eleverna har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

Här bedöms:

- Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning
- Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen
- Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Återkommande och aktuell undervisning

Kunskapsområdet präglas av punktinsatser och är inte ett återkommande inslag för alla elever

Granskningen visar att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer ingår i olika gymnasiegemensamma kurser. Undervisningen är dock inte ett återkommande inslag under åren på gymnasiet, vilket framför allt gäller eleverna på teknikprogrammet.

Lärarna berättar att kunskapsområdet främst ingår i biologi som eleverna läser i år 1, naturkunskap i år 2 samt i religionskunskap i år 3. Det är även en del i undervisningen i samhällskunskap och historia. Såväl lärarna som eleverna på yrkesprogrammet uppger exempelvis att kunskapsområdet till viss del berördes i samband med att eleverna läste om mänskliga rättigheter i samhällskunskap i år 2, däribland avseende områden som respekt och relationer. Av elevintervjuerna framgår dock att det skiljer sig åt mellan det högskoleförberedande program och yrkesprogrammet hur pass återkommande kunskapsområdet har varit under åren på gymnasiet. Därvid berättar eleverna på teknikprogrammet att det i huvudsak är i ämnet religionskunskap som kunskapsområdet ingår, eftersom de inte läser naturkunskap och biologi.

Enligt eleverna är den undervisning som de har fått ta del av uppdaterad, relevant och anpassad till deras kunskapsnivå. Några elever uppger visserligen att de filmer som lärarna ibland visar från olika webbsidor och digitala kunskapstjänster inte är särskilt nya, men att budskapet ändå går fram. Eleverna på yrkesprogrammet ger två vitt skilda bilder av hur undervisningen i gymnasieskolan förhåller sig till den som de fick i grundskolan. De manliga eleverna berättar att undervisningen i gymnasieskolan har varit mer djuplodande och varierande jämfört med den i grundskolan som hade ett större fokus på biologiska aspekter av kunskapsområdet. Däremot uppger de kvinnliga deltagarna att undervisningen visserligen har varit bra i gymnasieskolan, men att det är en hel del repetition av tidigare undervisning.

Undervisningen fångar till viss del upp dagsaktuella frågor knutna till kunskapsområdet

Granskningen visar att det händer att vardagshändelser eller aktuella samhällsfrågor frågor med koppling till kunskapsområdet blir en del av undervisningen, men att det inte är regelbundet och planerat. Det skiljer sig även mellan lärarna i vilken omfattning så sker.

Lärarna berättar att de försöker fånga upp aktuella frågor så ofta som det går, men att det skiljer sig åt mellan programmen i vilken utsträckning lärarna kan göra det i undervisningen. Bland annat säger några lärare att de tar upp exempel ur filmer för att skapa intresse hos eleverna, särskilt de manliga. Lärarna uppger att eleverna är duktiga på att själva lyfta frågor till diskussion om det som de har sett och läst och att det ofta uppstår oplanerade diskussioner på lektionerna. Eleverna bekräftar att det hos vissa lärare är möjligt att lyfta ämnen som de är intresserade av, men säger samtidigt att det inte finns någon avsatt tid till det i undervisningen eller att lärarna har för vana att fråga eleverna om det är något som de vill prata om. Det framkommer inte heller några exempel på ämnen som eleverna har lyft som relaterar till kunskapsområdet. Enligt eleverna är det i stället med mentor eller kurator som frågor kopplade till kunskapsområdet skulle kunna lyftas samt med de externa föreläsare som har besökt skolan.

Undervisningen breddar och fördjupar inte perspektiv genom att använda annan personal med kompetens inom kunskapsområdet

Granskningen visar att skolans elevhälsa eller externa aktörer inte har varit en del i undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Av elevintervjuer framgår att de gånger som skolan använder annan personal än lärarna har det handlat om inslag utan koppling till lärarnas undervisning. En majoritet av eleverna uppger att de föreläsare som de har träffat under skolans temadagar är uppskattade och tar upp relevant information som rör sexualitet, samtycke och relationer. Enligt eleverna har föreläsningarna bland annat handlat om könsroller, könsnormer och samtycke. Eleverna som läser på

yrkesprogrammet berättar att de inför en föreläsning samtalade om det aktuella ämnet på lektionen och att de också skulle förbereda frågor att ställa till föreläsaren. Något liknande beskriver däremot inte eleverna på teknikprogrammet. Elever från både yrkesprogrammet och det högskoleförberedande programmet uppger visserligen att de efter föreläsningarna har kunnat ställa frågor till föreläsaren. De brukar även få i uppgift att reflektera över innehållet på olika sätt, både enskilt och tillsammans med andra elever. Det framkommer dock även i elevintervjuer att lärarna sällan återkopplar till de föreläsningar som skolan anordnar på området, inte ens när undervisningen tar upp samma ämnen som föreläsningarna. Eleverna på teknikprogrammet uppger att även om de har uppskattat de externa föreläsarna önskar de att lärarna hade lyft och fördjupat kunskapsområdet mer i själva undervisningen.

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kunskapsområdet förekommer i enstaka gymnasiegemensamma ämnen

Granskningen visar att sexualitet, samtycke och relationer endast förekommer i enstaka gymnasiegemensamma ämnen och att undervisningen i begränsad omfattning synliggör hur olika perspektiv på kunskapsområdet hänger ihop.

Av intervjuerna med lärare och elever framgår att kunskapsområdet främst är ett tydligt inslag i religionskunskap och naturkunskap samt biologi. Lärarna i dessa, men även i andra gymnasiegemensamma ämnen, berättar att undervisningen bland annat har berört områden som jämlikhet, jämställdhet och liknande jämförelser mellan manligt och kvinnligt. Även relationer och respekt är områden som i viss mån återkommer i olika ämnen. I elevintervjuerna framkommer dock att det skiljer sig åt mellan yrkesprogrammet och teknikprogrammet i vilken omfattning kunskapsområdet är en del i undervisningen i de olika ämnena. Enligt eleverna är det huvudsakligen religionskunskap som har inbegripit delar av kunskapsområdet utöver de temadagar som skolan anordnar. Eleverna uppger exempelvis att de inom ämnet har behandlat aspekter som identitet, samtycke, etik och moral, samt normer, förtryck och synen på kvinnor och homosexuella i olika religioner. Eleverna som läser yrkesprogrammet berättar att undervisningen i naturkunskap dessutom har innefattat ett helt temaområde om "sexualkunskap" som bland annat behandlade aspekter som relationer, sexuell läggning, samtycke och säkert sex. Detta ämne ingår dock inte på teknikprogrammet. Eleverna som läser teknikprogrammet uppger att de i begränsad omfattning har tagit del av undervisning som anknyter till kunskapsområdet. Lärarna uppger att kunskapsområdet är en del i undervisningen i svenska eller svenska som andraspråk och i kurserna engelska 5 och 6 när eleverna läser olika texter. Enligt eleverna handlade det dock om inslag som endast ytligt berör kunskapsområdet,

till exempel att texten handlar om könsombytta roller eller att författaren i fråga har en särskild sexuell läggning, och att det snarast var det språkliga som stod i fokus för uppgiften. Vidare framkommer i intervjuer med såväl lärare som elever att vissa inslag som rör kunskapsområdet har förekommit i några programspecifika kurser, exempelvis frågor om genus och relationer.

I intervjuerna med lärarna och rektorn framkommer att lärarna fick i uppgift att uppdatera skolans undervisning i samband med att de nya skrivelserna blev en del av läroplanen år 2022. De berättar att lärarna får fortbildning inom olika områden tillsammans med eleverna genom de föreläsningar som skolan anordnar under temadagar. I förlängningen ska de även inkludera dessa delar i den egna undervisningen, men enligt lärarna är det inte alltid möjligt för alla. Lärarna uppger att de också försöker hålla sig uppdaterade på egna initiativ.

Undervisningen synliggör inte olika perspektiv på kunskapsområdet

Granskningen visar att ämnesövergripande undervisning om kunskapsområdet förekommer i begränsad utsträckning på skolan, bortsett från temadagar som ligger utanför ramen för ämnesundervisningen.

Av dokument från huvudmannen om skolan framgår att det finns en övergripande plan för hur skolan ska arbeta med delar av kunskapsområdet, men att denna plan i regel rör insatser utanför ordinarie ämnesundervisning. Rektorn och lärarna berättar att de utifrån läroplanen arbetar med att se över vilka delar av kunskapsområdet som ska ligga i ämnesundervisningen samt vilka som ska vara del av särskilda temadagar. Lärarna berättar att det finns lärare som samarbetar i par och att det också råder visst samarbete inom vissa ämneslag, Bland annat uppger lärarna i samhällskunskap och naturkunskap att de har en gemensam uppgift som handlar om att uppmärksamma olika normer för manligt och kvinnligt. Av elevintervjuerna framgår dock att lärarna inte synliggör hur olika perspektiv inom kunskapsområdet hänger ihop, däribland hur föreläsningarna kopplar till undervisningen. Exempelvis berättar några elever att de kan se när lärare samarbetar med andra arbetsområden, men att de inte har upplevt att det har förekommit vad gäller kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. Enligt intervjuade elever skiljer sig undervisningens fokus även mellan olika lärare. De uppger att en del lärare går mer på djupet, medan andra lärare knappt tar upp kunskapsområdet.

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Eleverna har begränsade möjligheter att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck

Granskningen visar att undervisningen delvis berör olika föreställningar om hur könstillhörighet kan påverka människors livsvillkor. Eleverna får i viss utsträckning möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer

och sexualitet framställs i olika medier. Ingen av de intervjuade eleverna har dock i någon större utsträckning fått möjlighet att utveckla kunskaper om sådana maktstrukturer som rör hedersförtryck.

Eleverna och lärarna ger några exempel på hur undervisningen behandlat ämnen som manligt och kvinnligt. Lärarna berättar bland annat att dessa aspekter blir del i undervisningen om demokrati, kvinnans roll i historien, skillnader mellan hur olika religioner och kulturer begränsar livsvillkor för män respektive kvinnor. Lärarna ger också exempel på att aspekterna berörs i arbeten om lärande för hållbar utveckling, idrott och matematikhistoria. I elevintervjuerna framkommer dock att det främst är i religionskunskap som de pratar om manligt och kvinnligt, bland annat kopplat till etik och moral samt vid jämförelser av olika religioner. Eleverna som läser yrkesprogrammet uppger att det också kommer in i naturkunskap, men att det är mindre förekommande i ämnen som svenska och engelska.

Lärarna och rektorn berättar att de delar av undervisningen som rör hedersrelaterat våld och förtryck behöver utvecklas. Lärare i religionskunskap berättar att det är vanligt att frågor om heder blir en del av undervisningen i samband med att de pratar om vad som är kultur och vad som är religion, men uppger att det sällan är planerade inslag och uppgifter. Även andra lärare beskriver att hedersrelaterade frågor främst blir en del i lektionen i diskussioner som läraren inte planerat för. En lärare som undervisar i svenska som andraspråk i år 1 berättar dock att hen i sin undervisning brukar utgå från ett tema som handlar om heder och hedersrelaterat våld när eleverna läser texter som de sedan diskuterar. Eleverna bekräftar till viss del lärarnas utsagor och uppger att enstaka moment eller uppgifter har berört detta tema, men att det sällan är förekommande.

Enligt lärarna behöver de också utveckla undervisningen om hur sexualitet framställs i olika medier och sammanhang. Lärare och elever berättar att de i undervisningen har utmanat vissa normer för förtryck genom att eleverna har fått jämföra bilder av slöjtäckta kvinnor i exempelvis burka med lättklädda kvinnor i reklamsammanhang, men det framgår samtidigt att det har skett ytligt. Lärarna berättar att det är mer förekommande att delar av kunskapsområdet blir en del av lektioner genom oplanerade diskussioner än som planerade inslag i undervisningen. Sådana diskussioner kan exempelvis handla om maktstrukturer kopplat till kön, betydelsen av empati eller frågor som rör pornografi. Enligt några lärare kan orsakerna till detta bland annat vara att det är svårt att hitta samband till olika områden av kunskapsområdet i respektive undervisning eller att det finns ett behov av att diskutera ett ämne på grund av kommentarer som fälls i klassrummet.

Undervisningen innehåller få inslag som ger eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och lära sig om samtycke

Granskningen visar att eleverna i begränsad omfattning får utveckla sin förmåga att leva sig in i andra människors situation och erfarenheter samt förstå betydelsen av att trygga relationer bygger på respekt och samtycke.

I intervjuerna ger såväl elever som lärare några exempel på inslag i undervisningen där eleverna får samtala om empati och relationer. Ett exempel är att undervisningen i idrott och hälsa ofta återkommer till relationer som en del i att utveckla elevernas samarbetsfärdigheter. Eleverna på det yrkesförberedande programmet berättar att de även har pratat om relationer i naturkunskap och biologi. Bland annat beskriver de att de har diskuterat trygga relationer i samband med att de läste artiklar på ämnet från ungdomsmottagningens hemsida samt att det har varit en del av olika "case" eller fallbeskrivningar av människor som lever utanför gängse normer.

Såväl lärare som elever berättar att betydelsen samtycke i huvudsak varit föremål för temadagar och sällan i undervisningen i övrigt. Eleverna uppger att en halvdag var avsatt till föreläsning och diskussion om just samtycke och att denna aktivitet bland annat omfattade samtyckslagen, vad som klassas som våldtäkt samt hur man kan tolka olika signaler. Eleverna som läser yrkesförberedande program uppger att undervisningen i naturkunskap berörde samtycke när de läste om relationer samt att ett av de "case" som de arbetade med tog upp detta.

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

Här bedöms:

- Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat
- Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger
- Elevdelaktighet

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Undervisningen innehåller generella insatser för att främja ett öppet och tryggt klassrumsklimat

Granskningen visar att det finns vissa inslag i undervisningen där eleverna får diskutera olika frågor kopplat till kunskapsområdet och att klassrumsklimatet vid dessa tillfällen är öppet och tryggt.

I såväl elev- som lärarintervjuer framkommer att lärarna i sin undervisning arbetar med vissa generella insatser som syftar till att skapa trygghet så att eleverna vill och vågar reflektera och samtala. Det finns tillfällen när eleverna får samtala och diskutera om frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer.

Elever och lärare berättar att eleverna också får tillfälle att reflektera i olika former såväl enskilt som tillsammans med andra i grupp eller i helklass. Av intervjuerna framgår även att det är vanligt att eleverna får skriva ner sina tankar efter de temadagar och föreläsningar som de tar del av. I intervjuerna framkommer att andelen kvinnor och män i vissa klasser är ojämnt fördelad, men enligt eleverna och lärarna påverkar detta sällan diskussionerna. Lärarna och eleverna uppger att det generellt är ett gott klassrumsklimat där alla elever kan komma till tals.

Det finns vissa generella förhållningssätt för att främja god samvaro i klassrummet

Av granskningen framgår att det finns generella förhållningssätt för att främja god samvaro i undervisningen när den handlar om sexualitet, samtycke och relationer.

I intervjuerna med lärarna och eleverna framkommer att det finns vissa regler för hur eleverna ska vara mot varandra på lektionerna. Reglerna är inte specifika för ämnen som rör sexualitet, samtycke och relationer, utan gäller generellt för undervisningen på skolan. Lärarna uppger att de förmedlar till eleverna att det står dem fritt att tycka vad de vill, men att det inte per automatik betyder att de får uttrycka sig hur som helst eller att alla åsikter är öppna för diskussion. Enligt eleverna blir diskussionerna sällan laddade i klassrummet. Eleverna berättar att lärarna hanterar diskussioner som uppstår och förmedlar till eleverna att det är okej att tycka och tänka olika. Enligt eleverna brukar lärarna inte heller undvika känsliga frågor.

Undervisningen innehåller få inslag som ger eleverna möjlighet att reflektera över och utmana begränsande normer

Av granskningen framgår att undervisningen i stort har ett innehåll som är inkluderande. Eleverna som läser teknikprogrammet har dock begränsade möjligheter att i undervisningen reflektera över och utmana normer som kan påverka och begränsa människors handlingsutrymme.

I lärar- och elevintervjuerna framkommer att undervisningen berör normer i bland annat samhällskunskap och religionskunskap, men att det framförallt belyses under den temavecka som ligger i början av vårterminen. Lärarna i samhällskunskap och naturkunskap uppger att eleverna har fått i uppdrag att fotografera i butiker vad olika reklamskyltar förmedlar utifrån ett normkritiskt perspektiv, vilket eleverna på yrkesprogrammet bekräftar gjordes under år 2. I lärarintervjuerna framkommer att det kan vara känsligt att inom undervisningen lyfta ämnen som rör frågor kopplat till HBTQ och att det finns elever som har svårt att diskutera dessa frågor. Ett par lärare berättar att de vill se över metoder för hur undervisningen bättre ska närma sig frågor som rör HBTQ, till exempel genom att dela upp elevgruppen i halvklass eller att få fler elever att fördjupa sig i den typen av frågor i stället för att endast välja frågor som de är bekväma med.

Eleverna som läser yrkesprogrammet berättar att undervisningen i flera kurser har belyst normer, särskilt könsnormer, bland annat som en del av de "case" som de har arbetat med i naturkunskap och religionskunskap. Samma bild ger dock inte eleverna som går på teknikprogrammet. De uppger att undervisning om normer i huvudsak har varit en del av temadagar. I elevintervjuerna framkommer bland annat att eleverna under en temadag deltagit i en workshop där de arbetade med olika normer i relation till homosexualitet, vilket flertalet elever uppger var något positivt som de gärna hade sett mer av i undervisningen. Exempelvis berättar några elever att de hade velat veta mer om sexuella läggningar, bland annat med anledning av att elever på skolan slänger sig med homofoba uttryck.

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Destruktiva jargonger bemöts inte alltid och uttryck för intolerans problematiseras inte i undervisningen

Granskningen visar att det förekommer uttryck för intolerans på lektionerna och att lärarna är medvetna om att det finns elever som på olika sätt uttrycker värderingar som strider mot de värden som läroplanen anger. De tar dock inte upp och problematiserar dessa värderingar i undervisningen.

Enligt intervjuade lärare och elever förekommer könsstereotypa föreställningar bland eleverna på skolan som framför allt blir påtagligt bland eleverna på teknikprogrammet. Det finns ett hårt språkbruk och det förekommer uttryck för destruktiva maskulinitetsnormer och homofobi bland vissa elever, vilket lärarna berättar är något som de behöver hantera på skolan. Bland annat ger lärare exempel på att transfrågor kan vara svåra att acceptera för vissa elever, särskilt om de tvingas uttala sig om dessa. Enligt eleverna som läser teknikprogrammet förekommer homofoba kommentarer i klassrummet, dock utan att alla lärare markerar vid dessa tillfällen. Lärarna berättar att de inte tillrättavisar elever i helklass såvida eleverna inte är i affekt, utan väntar tills efter lektionen för att prata med den eller de elever som uttryckt sig olämpligt. Enligt lärarna är detta en del av det generella förhållningssätt som gäller på skolan. Eleverna uppger att sådana kommentarer sällan används i avsikt att såra andra, utan mer som ett allmänt uttryck som inte är riktat mot någon särskild elev. Samtidigt berättar några manliga elever att eftersom de inte alltid blir tillrättavisade när de säger något olämpligt blir det inte heller tydligt att de har gjort något fel.

Av intervjuer med lärarna samt av dokumentation om skolan som Skolinspektionen tagit del av framgår att skolan har identifierat problem med elever som använder sig av ett hårt språkbruk, nedsättande kommentarer och homofoba uttryck, vilket kan upplevas hotfullt av andra elever. Detta bekräftas av eleverna som uppger att det är en hård jargong i korridorerna, särskilt bland elever som läser på teknikprogrammet. I intervjuer med rektorn och lärare framkommer också att vissa elever har reagerat negativt på den dörrmatta med

regnbågsmotiv som skolsköterskan har utanför sin dörr. Eleverna berättar att det är vanligt att elever använder sig av homofoba uttryck men också rasistiska och sexistiska tillmälen, framför allt när lärare inte är närvarande. Lärarna berättar att de vid behov använder skolans elevhälsoteam, mentorerna eller skolledningen för att hantera elever som ger uttryck för exempelvis destruktiva jargonger. Det framgår dock att lärarna i låg grad inkluderar det i deras undervisning. Elever berättar att de inte märker av något förebyggande arbete från lärarna, eller att samtalen med eleverna ger någon effekt, eftersom problemen kvarstår.

Elevdelaktighet

Undervisningen utgår sällan från elevernas frågor, perspektiv och delaktighet

Granskningen visar att lärarna ger eleverna få möjligheter till att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att lärarna sällan efterfrågar ämnen eller perspektiv som eleverna anser är viktiga att lyfta upp i undervisningen. Även om ett par lärare uppger att elevers delaktighet brukar öka mot slutet av ett arbetsområde, så framkommer i intervjuerna få beskrivningar av att lärare har fångat upp elevernas erfarenheter och behov i samband med planering och genomförande av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. En av lärarna berättar att det i hens ämnesundervisning ibland finns en möjlighet att välja HBTQ-frågor att fördjupa sig i, men uppger samtidigt att få elever väljer ett sådant alternativ. Av elevintervjuer framgår att elever visserligen kan lyfta frågor som relaterar till kunskapsområdet i undervisningen, men att de sällan gör det eller att lärarna efterfrågar sådant. Enligt eleverna finns dock möjlighet att diskutera den typen av frågor med deras mentorer. I intervjuerna framkommer att eleverna får besvara olika typer av enkäter för att utvärdera upplevelsen av trivsel och trygghet på skolan, klassrumsundersökningar på mentorstiden varannan vecka, samt utvärderingar efter temadagar. Dessa utvärderingar är dock generella och inte kopplade till kunskapsområdet.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att lärarna behöver utveckla undervisningen inom området enligt följande:

- genomför en undervisning om kunskapsområdet som är återkommande och integrerad under alla gymnasieår

Läroplanen anger att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen. Rektorn har även ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnen samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.¹ Läroplanen anger också att lärarna ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Lärarna ska också organisera och genomföra arbetet så att eleverna får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.² Delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer finns med i flera av de gymnasiegemensamma ämnena, antingen i ämnets syfte eller i det centrala innehållet i kursen.³ Det betyder att flera lärare utifrån sin ämnesundervisning i olika grad har ansvar för att behandla kunskapsområdet på lektionerna.

Granskningen visar att kunskapsområdet inte återkommer i undervisningen under gymnasieåren, framförallt inte för elever på teknikprogrammet. Undervisningen fångar endast till viss del upp aktuella frågor knutna till kunskapsområdet. Det har förekommit att skolan bjudit in externa aktörer för att informera eleverna, men detta har snarare handlat om separata aktiviteter och inte inslag för att bredda och fördjupa lärarnas undervisning. I granskningen framkommer få exempel på strategier för att fånga upp frågor som eleverna möter i sin vardag och göra dem till en del av undervisningen. Granskningen visar också att lärarna inte samordnar sin planering för kunskapsområdet. Eleverna möter begränsade perspektiv gällande hur kunskapsområdet hänger ihop och sammantaget ger undervisningen eleverna få möjligheter till fördjupning genom

¹ Lgy 11, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar

² Lgy 11, avsnitt 2.1 Kunskaper

³ Se exempelvis gymnasieskolans ämnesplaner för naturkunskap, idrott- och hälsa, samhällskunskap, historia, religion, engelska, svenska och svenska som andraspråk.

att tillämpa olika perspektiv. Det leder till att eleverna inte får en helhetsbild av vad kunskapsområdet innefattar. Genom att undervisningen utifrån kunskapsområdet är återkommande, att lärarna är lyhörda för eleverna när de vill lyfta aktuella frågor samt genom att använda kompetens från elevhälsan, annan personal eller externa organisationer kan lärarna bredda och fördjupa perspektiv i undervisningen. Om lärarna dessutom har kännedom om vad andra lärare undervisar om och förhåller sig till kunskapsområdet kan de kollegialt närma sig detta tillsammans och därigenom skapa en helhet för eleverna samt ge dem möjlighet till fördjupning i ämnet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna möjligheter att hålla sig à jour med utvecklingen inom kunskapsområdet och därmed fånga vad ungdomar och unga vuxna pratar om, upplever och eventuellt också kan utsättas för. Rektorn behöver också ge lärarna förutsättningar att utforma undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer så att den integreras i de flesta gymnasiegemensamma ämnena. Lärarna behöver kunna samarbeta med varandra genom exempelvis ämnesövergripande undervisning, i syfte att fördjupa eller bredda kunskapsområdet. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer](#).

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- arbeta med inslag i undervisningen som ger eleverna möjlighet att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön och hedersförtryck

Läroplanen anger att skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.⁴

Granskningen visar att eleverna i begränsad utsträckning ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer som kan knytas till kön och hedersrelaterad problematik, samt till hur sexualitet framställs i media och andra sammanhang. Undervisningen innehåller få inslag som innebär att eleverna kan utveckla sin förmåga förstå betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. Genom att förmedla betydelsen av samtycke, omfatta maktstrukturer kopplade till kön och heder samt att utveckla elevernas kritiska förhållningssätt till framställningar av relationer och sexualitet i olika medier och sammanhang kan eleverna rustas med information, kunskaper och positiva värden för att ha trygga och respektfulla relationer nu och i framtiden. En sådan

⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag Gymnasieskolans uppdrag.

undervisning av hög kvalitet kan bidra till ett förebyggande arbete mot våld i ungas partnerrelationer.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att verka för att eleverna ska ha ett kritiskt förhållningssätt och stärka deras förmåga att fatta egna beslut. Det innebär att i undervisningen arbeta medvetet för att uppmuntra och utmana eleverna att undersöka maktstrukturer kopplade till kön samt att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, däribland pornografi. Eleverna behöver också ges möjlighet att utveckla kunskaper om maktstrukturer kopplade till heder samt att reflektera över exempelvis oskuldsnormer, begränsningar av handlingsutrymme och att hedersproblematik omfattar både kvinnor och män. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet samtycke och relationer](#) och [Skolverket Publikationsserier 2021 hedersrelaterat våld och förtryck](#).

Undervisningens bidrag utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- bemöt utspel och uttryck för intolerans och arbeta med insatser som hävdar de värden läroplanen anger

Läroplanen anger att läraren ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska läraren planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Läraren ska också uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Tillsammans med eleverna ska läraren utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.⁵ Vidare anger läroplanen att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism,

⁵ Lgy 11, avsnitt 2.2 *Normer och värden, Riktlinjer*

sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.⁶

Av granskningen framgår att det finns vissa inslag i de gymnasiegemensamma ämnena där eleverna får diskutera olika frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna verkar på olika sätt för att generellt främja klassrumsklimatet och skapa trygghet inom ramen för undervisningen men att det finns elever som på olika sätt uttrycker värderingar som strider mot de värden läroplanen anger. Lärarna fångar dock inte upp dessa uttryck för värdegrundsproblem för att kunna behandla dem inom ramen för undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Genom att ha ett normmedvetet förhållningssätt samt arbeta relationsstärkande kan läraren skilja mellan personligt och privat och undvika att undervisningen förstärker normer som dominerar i skolan och i samhället.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att bemöta utspel och uttryck för intolerans bland eleverna samt förutsättningar att verka för ett tillitsfullt klassrumsklimat när undervisningen rör sexualitet, samtycke och relationer. Det handlar om att inkludera och involvera alla elever, även elever som vanligtvis inte tar till orda i klassrummet. Det kan också handla om att ha funktionella regler för diskussioner och samvaron i klassrummet och hur eleverna ska uppträda när de inte är överens. Skolverket har material som kan användas i detta: [Skolverket Stöd-i-arbetet Regler-och-förväntningar-på-elever-i-undervisningen](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Aktivt-jämställdhetsarbete-i-skolan](#).

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- gör eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer

Läroplanen anger att det inte är tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁷

Granskningen visar att eleverna på skolan har begränsade möjligheter att tycka till om planering, genomförande och utvärdering av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna frågar sällan eleverna om vilka frågor och

⁶ Lgy11, avsnitt 1 *Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet*

⁷ Lgy 11 avsnitt 2, *Skolans värdegrund och uppdrag, 2.2 Normer och värden*.

perspektiv inom kunskapsområdet som är viktiga att ta upp i undervisningen. Genom att utgå från elevernas intressen, erfarenheter och tankar om kunskapsområdet kan lärarna göra eleverna delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen och att olika undervisningsaktiviteter bildar en helhet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att göra eleverna delaktiga i utformningen av undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer. Lärarna behöver använda olika metoder för att få kännedom om elevernas kunskaper och förväntningar för att möta eleverna där de är samt för att fånga upp elevernas frågor och behov, även de elever som är mer tystlåtna. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Skolverket Publikationsserier 2015 Delaktighet för lärande](#) och [Skolverket Stöd-i-arbetet Sexualitet-samtycke-och-relationer Framgångsfaktorer i undervisningen](#).

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Indra Kullenberg, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Roger Persson. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Sevi Karoussi och Marcus Rönnegård deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i de utvalda gymnasieskolornas undervisning utifrån valda delar av kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer. I granskningen bedöms kvaliteten på undervisningen i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att ge eleverna kunskaper om och förmåga att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till kön samt hedersrelaterat våld och förtryck?

Kvalitetskriterier

Återkommande och aktuell undervisning

Ämnesintegrerad och fördjupande undervisning inom gymnasiegemensamma ämnen

Kritiskt förhållningssätt och förmåga att fatta egna beslut

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till att stärka elever i att göra medvetna och självständiga val såväl som att utveckla förståelse för egna och andras rättigheter?

Kvalitetskriterier

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Bemötande och insatser som hävdar de värden som läroplanen anger

Elevdelaktighet

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁸

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁹ Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹¹ Att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar innebär att det måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas.¹²

Av läroplanen för gymnasieskolans inledande delar framgår att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Det framgår att alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling aktivt ska motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Det framgår också att en trygg identitet och medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder.¹³

Av läroplanens inledande delar framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. När värderingar redovisas, ska det alltid klart framgå vem det är som står för dem. Alla som verkar i skolan ska alltid hävda de

⁸ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

⁹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 1 kap. 5 § skollagen.

¹² Proposition 2009/10:165, *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 634.

¹³ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Förståelse och medmännisklighet*.

grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dem.¹⁴

Av läroplanens inledande del framgår vidare att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Det framgår att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska också verka för att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet. Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.¹⁵

Skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för kvinnor och män. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om könsmonster och hur de kan påverka människors livsval och livsvillkor. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnors och mäns makt att forma såväl samhället som sina egna liv. Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande i utbildningen får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi.¹⁶

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer anges att det är skolans ansvar att varje elev kan använda sina kunskaper som redskap för att kritiskt granska normer, påståenden och förhållanden, och har kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Varje elev ska ha förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor.¹⁷ Det anges vidare att läraren ska se till att undervisningen till innehåll och upplägg präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att eleverna ges möjlighet att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Saklighet och allsidighet.*

¹⁵ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.*

¹⁶ Lgy 11, avsnitt 1. *Skolans värdegrund och uppgifter, Gymnasieskolans uppdrag.*

¹⁷ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Mål.*

Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val. Läraren ska även samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. I undervisningen ska läraren utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning. Vidare ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.¹⁸

Avseende normer och värden anges i läroplanen bland annat att det är skolans mål att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet. Det är också skolans mål att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.¹⁹ Vidare anges det att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa. Vidare ska läraren klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen.²⁰

Avseende elevernas ansvar och inflytande anges i läroplanen att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Läraren ska verka för att eleverna oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Läraren ska även uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det och låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer. Vidare anges det också att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.²¹

Vad gäller elevhälsans roll framgår det av skollagen att den främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal.²² Elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans

¹⁸ Lgy 11, avsnitt 2.1, *Kunskaper, Riktlinjer*.

¹⁹ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Mål*.

²⁰ Lgy 11, avsnitt 2.2, *Normer och värden, Riktlinjer*.

²¹ Lgy 11, avsnitt 2.3, *Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer*.

²² 2 kap. 25 § skollagen.

med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan. I arbetet kan elevhälsan i dialog med skolans övriga personal nyttja erfarenheter från arbetet med enskilda elever och grupper av elever.²³

Vad gäller rektorns ansvar framgår av läroplanen att rektor har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen.²⁴

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser. Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet. (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen [2010:2039].)²⁵

²³ Proposition. 2021/22:162, *Elevhälsa och stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, s. 157.

²⁴ Lgy 11, avsnitt 2.6, *Rektorns ansvar*.

²⁵ Bestämmelserna i 16 kap. 21 och 23 §§ skollagen har nya lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. 1 kap. 4 § gymnasieförordningen har en ny lydelse från och med den 1 januari 2024 genom förordning 2023:654. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter d. 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2025.